22/06/2020

Αναψηλάφηση υπόθεσης Αρχιμ. Παγκρατίου Μερακλή

/ Γνώμες

Του Χρήστου Κ. Οικονόμου, Καθηγητή, τ. Προέδρου και Κοσμήτορα της Θεολογικής Σχολής Θεσσαλονίκης και Προέδρου του Τμήματος Θεολογίας του Πανεπιστημίου Λευκωσίας

Με ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρακολούθησα πρόσφατα σε τηλεοπτικό σταθμό της Κύπρου την «αναψηλάφηση» της υπόθεσης του Αρχιμανδρίτη Παγκρατίου Μερακλή και επειδή με τον μακαριστό Καθηγητή των Αθηνών Παναγιώτη Χριστινάκη και με τον Ηγούμενο τότε και νυν Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρο, αναλάβαμε διαμεσολαβητική προσπάθεια για την αντιμετώπιση της εκκλησιαστικής κρίσης στο νησί, το Μάρτιο του 1996, θεωρώ υποχρέωσή μου προς αποκατάσταση της αλήθειας των πραγμάτων να καταθέσω τα ιστορικά στοιχεία και τις δικές μου απόψεις για το συγκεκριμένο θέμα, το οποίο τείνει να πάρει και

πάλι νέες συγκρουσιακές διαστάσεις.

1. Η δική μου παρέμβαση στην υπόθεση

Κατόπιν προσωπικής παρακλήσεως – προσκλήσεως του αειμνήστου Αρχιεπισκόπου Κύπρου Χρυσοστόμου Α΄ μου ζητήθηκε η κάθοδός μου στο νησί στις 25 Μαρτίου 1996 με σκοπό να καταθέσω την επιστημονική μου άποψη για την υπόθεση Παγκρατίου Μερακλή και να αναλάβω διαμεσολαβητικό ρόλο για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου προβλήματος, το οποίον αναστάτωσε ολόκληρο το λαό της Κύπρου και της οικουμενικής Ορθοδοξίας. Η εικόνα των επεισοδίων ήταν τραγική. Περικυκλώθηκε η Αρχιεπισκοπή από χιλιάδες άτομα, οπαδούς του Παγκρατίου, γκρέμισαν τα κάγκελα και προσπάθησαν να κάψουν το κτήριο και τους Συνοδικούς της Εκκλησίας της Κύπρου. Στις 26 Μαρτίου 1996 το απόγευμα πραγματοποιήθηκε συνάντησή μου με τον Μακαριώτατο στην Αρχιεπισκοπή, όπου του πρότεινα να ηγηθεί της Επιτροπής της Εκκλησίας ο Ηγούμενος τότε και τώρα Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρος και εκτός από τον υπογράφοντα να προστεθεί και ο Καθηγητής του Κανονικού Δικαίου, της Θεολογικής Σχολής Αθηνών, Παναγιώτης Χριστινάκης, ο οποίος ήρθε στην Κύπρο κατόπιν συνεννοήσεως με τον π. Παγκράτιο.

2. Συγκρότηση της Επιτροπής της Εκκλησίας της Κύπρου

Κλήθηκαν και οι δύο Καθηγητές, Αθηνών και Θεσσαλονίκης, που προανάφερα στην Αρχιεπισκοπή στις 27 Μαρτίου 1996 και ανετέθη η Προεδρία της Επιτροπής της Εκκλησίας στον Άγιο Καθηγούμενο, από τον ίδιο τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Χρυσόστομο Α΄. Η όλη διαπραγμάτευση μεταφέρθηκε αυθημερόν στο Μέγα Συνοδικό του Μετοχίου της Ιεράς Μονής Κύκκου και ο τότε Ηγούμενος και νυν Μητροπολίτης Κύκκου Νικηφόρος, κατόπιν παρακλήσεως του Αρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου Α΄, ανέλαβε τον γενικό συντονισμό της υποθέσεως με τους δύο Καθηγητές και από την άλλη τους εκπροσώπους του Παγκρατίου με επικεφαλής τον Κωστή Κυριακίδη και τον δικηγόρο Ευστάθιο Ευσταθίου. Την ίδια ημέρα στον τηλεοπτικό σταθμό «Ο Λόγος» πραγματοποιήθηκε συζήτηση όπου συμμετείχαμε οι δύο Καθηγητές, ο Κωστής Κυριακίδης και ο τότε Μητροπολίτης Πάφου και νυν Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Β΄. Η τηλεθέαση, όπως ήταν φυσικό, ανέβηκε στα ύψη και καταλήξαμε στην συμφωνία να συνεχιστεί η διαπραγμάτευση για τη λύση του προβλήματος. Πρωτοβουλία και πρωταγωνιστικό ρόλο είχε ήδη αναλάβει ο τότε Ηγούμενος Κύκκου Νικηφόρος, ο οποίος ως άριστος οιακοστρόφος, πεπαιδευμένος κληρικός στη Θεολογία και την Νομική επιστήμη οδήγησε από την 26η Μαρτίου 1996 ως την 29η Μαρτίου σε αίσιο τέλος μιας συμφωνίας όπου, όπως δήλωσε ο ίδιος, νικητής ήταν η Εκκλησία και η πατρίδα, οι οποίες θα ειρηνεύσουν, θα ηρεμήσει το χριστεπώνυμο πλήρωμα της Μόρφου και θα κάνει Ανάσταση εν

ομονοία. Τη συμφωνία μάλιστα χαρακτήρισε νίκη του Μακαριωτάτου και νίκη του Παγκρατίου. Όπως δήλωσα τότε η επιτυχία της διαπραγματεύσεώς μας οφείλεται στο γεγονός ότι μεταφέραμε τη συζήτηση και τον άξονα αντιμετώπισης του προβλήματος και του διαλόγου από το νομικό στο θεολογικό επίπεδο. Σ' αυτό το επίπεδο, κατά την άποψή μου, η προσέγγιση του προβλήματος ήταν εντελώς διαφορετική με αποτέλεσμα στη θέση της ποινής να υπάρξει τώρα το επιτίμιο, το οποίο δεν αποτελεί ποινή, αλλά στοιχείο επισήμανσης της πτώσης και αστοχίας του ανθρωπίνου προσώπου για την πνευματική του ανάνηψη και βελτίωση. «Η Εκκλησία», τόνισα, «δεν επιβάλλει ποινές. Η Εκκλησία βοηθάει τον άνθρωπο να αποκαταστήσει τη συνοχή της ύπαρξής του να μπορεί με αυτή την ενότητα να επικοινωνεί με τον Θεό και τον συνάνθρωπο και να πορεύεται προς την οδό της σωτηρίας και της αγιότητας. Αντιλαμβάνεστε», ανέφερα, «ότι τώρα έχουμε ένα τελείως διαφορετικό πλαίσιο θεώρησης των πραγμάτων από αυτό που υπήρχε μέχρι προ ολίγων ημερών και γι' αυτό αυτή η αλλαγή της θεώρησης έφερε διαφορετικά αποτελέσματα, έφερε την επιθυμητή από όλους ειρήνευση στους κόλπους της Εκκλησίας». Ο Κύκκου Νικηφόρος χαρακτήρισε την υπογραφή της συμφωνίας ως «ανάχωμα στην κατολίσθηση και αφετηρία για νέες πνευματικές αναβάσεις», ενώ ο π. Παγκράτιος «ως αρχή για νέα παλιγγενεσία» και κάλεσε το λαό «να παραμείνει στις προσευχές και στη ενότητα». Ο Κωστής Κυριακίδης δήλωσε ότι η ειρήνη στον εκκλησιαστικό χώρο είναι μια πραγματικότητα, «η δε δυσωδία των αναθυμιάσεων των τελευταίων εβδομάδων αντικαταστάθηκε από την ευωδία του Παναγίου Πνεύματος». Και ο δικηγόρος του π. Παγκρατίου Ευστάθιος Ευσταθίου ανέφερε: «Η βελτίωση που έγινε στα κείμενα είναι δέκα χιλιάδες τοις εκατό. Βεβαίως δεν είναι εκείνο που ήθελα εγώ, αλλά αντί 100% πήραμε 90%».

3. Το Σχέδιο συμφωνίας και η απόφαση της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Κύπρου

Πριν υποβληθεί το Σχέδιο συμφωνίας και η απόφαση της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Κύπρου, ο Αρχιμ. Παγκράτιος είχε απαντήσει στις 19 Μαρτίου 1996 γραπτώς στο κατηγορητήριο της Ιεράς Συνόδου με ημερομηνία 11.3.1996, που του επεδόθη στις 14.3.1996.
Ακολούθως την 27η Μαρτίου 1996 κατέθεσε επιστολή στον Μακαριώτατον Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο, η οποία διαλάμβανε τα παρακάτω:
«Μακαριώτατε,
Ασπαζόμενος ευσεβάστως την δεξιάν της Υμετέρας Μακαριότητος και των περί Υμάς Αγίων Συνοδικών και εξαιτούμενος τας αρχιεπισκοπικάς και πατρικάς Αυτής ευχάς και ευλογίας, ου μην αλλά και ολοψύχως ανταποκρινόμενος εις την προς το πρόσωπον της ταπεινότητός μου απευθυνθείσαν υπό των Καθηγητών

Πανεπιστημίου κ.κ. Παναγιώτου Χριστινάκη και Χρίστου Οικονόμου δημοσίως έκκλησιν από τον τηλεοπτικόν σταθμόν ¨Ο ΛΟΓΟΣ¨ εις εκπομπήν αυτού της 26ης-3-1996 (ώραν 21,00΄-23.30΄), αναφερομένην εις το σχετιζόμενον με το πρόσωπόν μου εκκλησιαστικόν θέμα, επικαλούμενος και επαναλαμβάνων το περιεχόμενον της υποβληθείσης προς Υμάς απολογίας μου ημερομηνίας 19-3-1996, προάγομαι δια του παρόντος, όπως εκφράσω την μεταμέλειάν μου και εκζητήσω την επιείκειαν της Ιεράς Συνόδου δια την προκληθείσαν παρά την θέλησίν μου αναστάτωσιν και θλίψιν εις τους κόλπους της Εκκλησίας ένεκεν των λαϊκών εκδηλώσεων υπέρ της μετριότητός μου, τας οποίας ουδέποτε επεδίωξα, αλλά εν τούτοις έγινα πρόξενος, διαπράξας ως εκ τούτου εκκλησιαστικόν αδίκημα, ταπεινώς δε να δηλώσω ρητώς, υπευθύνως και αμετακλήτως, ότι θέτω τον εαυτόν μου εις την διάθεσιν της Εκκλησίας μου, ότι έχω απόλυτον εμπιστοσύνην εις την κρίσιν της Μακαριότητος Υμών και της περί Υμάς Αγίας και Ιεράς Συνόδου και ότι συμμορφούμενος προς τας αποφάσεις Αυτής θα υπακούσω εις την Εκκλησίαν μου ως ευπειθές αυτής τέκνον».

Μετά από σκληρές διαπραγματεύσεις τεσσάρων ημερών 26-29 Μαρτίου 1996, έγινε κατ’ αρχή δεκτό από τον αείμνηστο Χρυσόστομο Α΄ το Σχέδιο συμφωνίας στις 29 Μαρτίου, ώρα 10 μ.μ. στην Ιερά Αρχιεπισκοπή. Αυτό το Σχέδιο υιοθέτησε ακριβώς ως έχει και η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Κύπρου στη συνεδρίασή της 4η Απριλίου 1996. Η ανακοίνωση της Ιεράς Συνόδου αναφέρει:
«Η Ιερά Σύνοδος, συνελθούσα σήμερον υπό την Προεδρίαν της Α.Μ. του Αρχιεπισκόπου κ.κ. Χρυσοστόμου, εμελέτησε τα διατυπωθέντα κατόπιν διαβουλεύσεων έγγραφα τα αναφερόμενα τόσον εις τας εκλογάς προς πλήρωσιν του χηρεύοντος Θρόνου της Μητροπόλεως Μόρφου όσον και εις την υπό εκδίκασιν υπόθεσιν του Αρχιμανδρίτου Παγκρατίου. Μετά από διεξοδικήν συζήτησιν, κατέληξεν εις το να υιοθετήσει ως απόφασιν αυτής το υποβληθέν εις αυτήν σχετικόν σχέδιον χάριν της ειρηνεύσεως του Εκκλησιαστικού Πληρώματος».

Η Απόφαση της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Κύπρου στις 4 Απριλίου 1996 τήρησε το Σχέδιο της Επιτροπής μας και αναφέρει:
«Α) Η Ιερά Σύνοδος, λαβούσα υπ’ όψιν τα εν τω φακέλλω της υποθέσεως υπάρχοντα στοιχεία, την ¨προς επιστροφήν ετοιμότητα¨ του Πανοσιολογιωτάτου Αρχιμανδρίτου Παγκρατίου Μερακλή και την ρητώς δηλωθείσαν προθυμίαν αυτού, όπως υπακούση εις τας αποφάσεις της ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ, έτι δε και την ανάγκην ειρηνεύσεως του Πληρώματος της Εκκλησίας και δη και εν όψει των Αγίων ημερών του Πάσχα, παρά τα κεταγγελθέντα εις βάρος αυτού, κρίνουσα κατ’ εφαρμογήν των Ιερών Κανόνων και του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Κύπρου και χρωμένη τω μέτρω της Εκκλησιαστικής Οικονομίας, συγκαταβάσεως και επιεικείας, παραβλέπουσα τας εναντίον του κατατεθείσας μαρτυρίας και το περιεχόμενον του κατηγορητηρίου, επιβάλλει αυτώ την ποινήν της στερήσεως του

δικαιώματος προαχθήναι εις ανώτερον βαθμόν (Άρθρον 22, Β΄ ε΄ του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας Κύπρου) ¨μέχρις αν τω κοινώ των επισκόπων δόξη την φιλανθρωποτέραν υπέρ αυτού εκθέσαι ψήφον¨ (Κανών 5 της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου). Η απόφασις αυτή συνεπάγεται άρσιν της επιβληθείσης υπό της Ιεράς Συνόδου αργίας και επανάληψιν υπό του Αρχιμανδρίτου των καθηκόντων του ως Πρωτοσυγκέλλου της Ιεράς Μητροπόλεως Μόρφου.
Β) Η Ιερά Σύνοδος, λαβούσα υπ' όψιν τας δυσχερείας περί την πλήρωσιν του Μητροπολιτικού Θρόνου της Μόρφου, αποφασίζει όπως η διαξαγωγή της εκλογικής διαδικασίας διακοπή πάραυτα και η διαποίμανση της Μητροπόλεως ανατεθεί άχρι καιρού, -κατά την κρίσιν της Ιεράς Συνόδου και προς το συμφέρον του Χριστεπωνύμου πληρώματος-, εις τον Μητροπολίτην Κυρηνείας κ. Παύλον, παραλλήλως προς τα καθήκοντά του ως Μητροπολίτου Κυρηνείας».

4. Διαπιστώσεις από τα ιστορικά δεδομένα

Σύμφωνα με την απόφαση της Ιεράς Συνόδου, φαίνεται καθαρά ότι λήφθηκαν υπόψη από τα μέλη της τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο φάκελο του Αρχιμ. Παγκρατίου και η προθυμία του να υπακούσει στις αποφάσεις της Συνόδου. Γι' αυτό εφαρμόζοντας την εκκλησιαστική οικονομία παραβλέπει τις εναντίον του μαρτυρίες και το κατηγορητήριο και προχωρά στις παρακάτω αποφάσεις:
α. Του επιβάλλει την ποινή της στερήσεως του να προαχθεί στον ανώτερο βαθμό, μέχρι τα μέλη της Συνόδου αποφασίσουν κάτι το φιλανθρωπότερο.
β. Άρση της αργίας και ανάληψη των καθηκόντων του ως Πρωτοσυγκέλλου της Ιεράς Μητροπόλεως Μόρφου.
γ. Διακόπτει την διεξαγωγή της εκλογικής διαδικασίας, όπου συνυποψήφιος του Αρχιμ. Παγκρατίου ήταν ο Αρχιμ. Γεώργιος, νυν Μητροπολίτης Πάφου.
δ. Η διαποίμανση της Μητροπόλεως Μόρφου ανατίθεται στον Μητροπολίτη Κυρηνείας, μακαριστό σήμερα Παύλο.

Με βάση τις παραπάνω αποφάσεις ο Παγκράτιος αποκατεστάθη στην προτέρα του θέση ως Πρωτοσύγκελλος στη Ιερά Μητρόπολη Μόρφου και η ειρήνευση της Εκκλησίας επήλθε.
Η συμβολή των μελών της Επιτροπής της Εκκλησίας της Κύπρου, η οποία αποτελείτο, όπως προανέφερα από τους Καθηγητές των Θεολογικών Σχολών Αθηνών Παναγιώτη Χριστινάκη και Θεσσαλονίκης Χρήστο Κ. Οικονόμου, υπό την Προεδρεία του Κύκκου Νικηφόρου, κατόρθωσε να λύσει κατ' οικονομία ένα γόρδιο δεσμό σε ελάχιστο χρονικό διάστημα και ακύρωσε το προγραμματισμένο Παγκύπριο Συλλαλητήριο της 5ης Απριλίου, εναντίον του Αρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου Α΄, που θα προκαλούσε νέες εντάσεις στον Κυπριακό λαό.
Οι παραπέρα εξελίξεις της υπόθεσης Αρχιμ. Παγκρατίου Μερακλή εκφεύγουν της
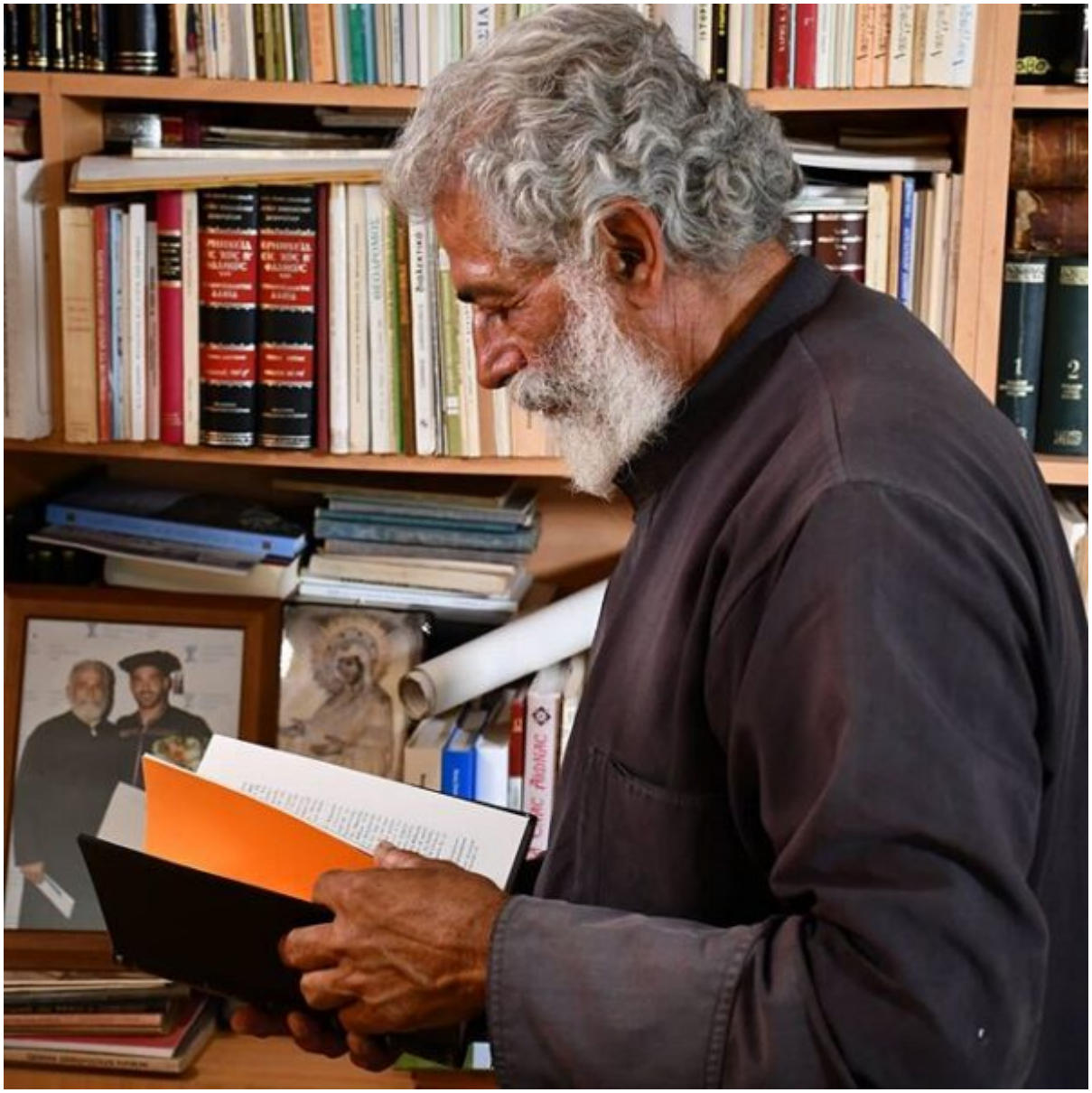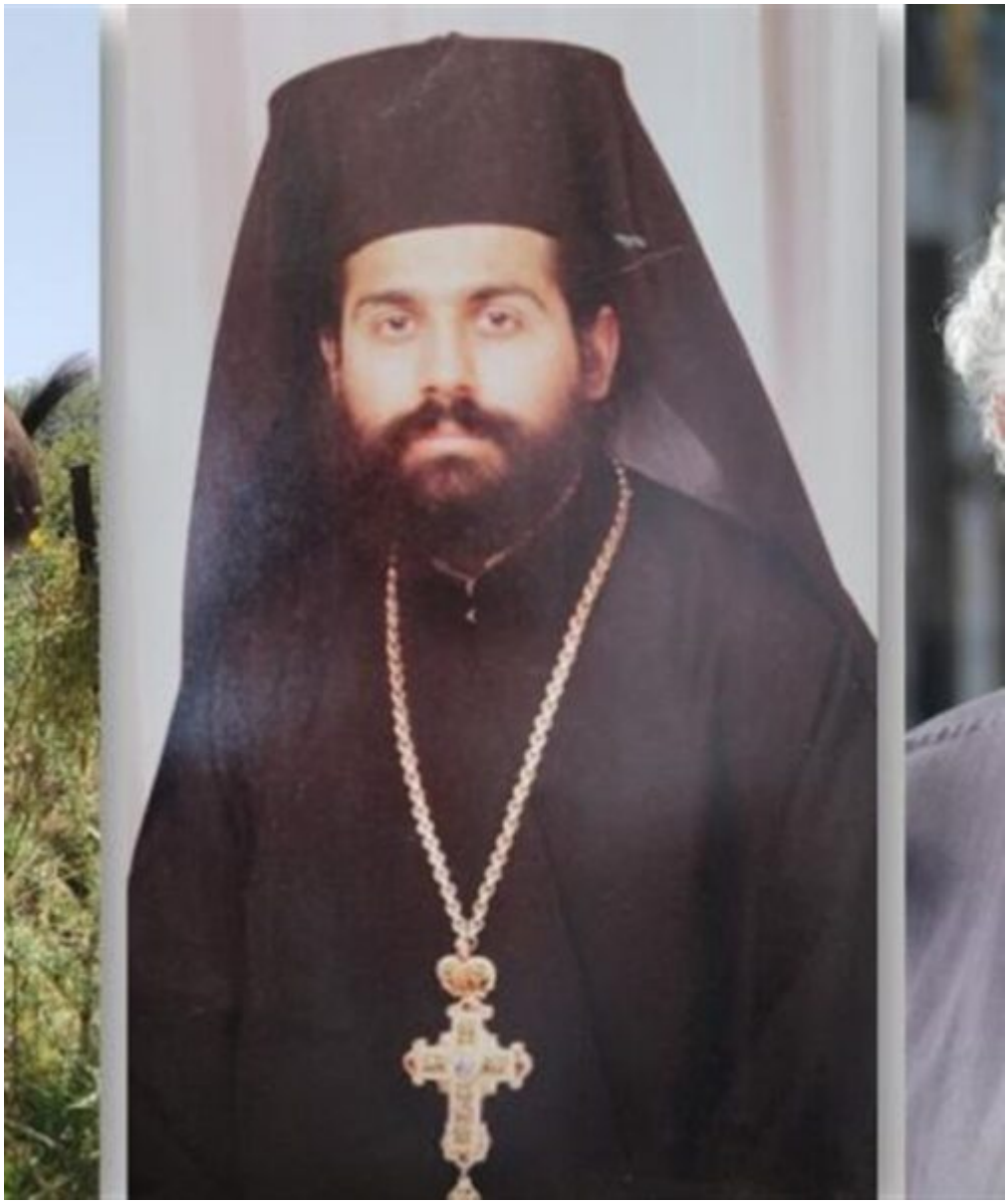
αποστολής της Επιτροπής μας και το θέμα του φορέα του Aids για το οποίο κατηγορήθηκε, ο συμπαθέστατος κατά πάντα π. Παγκράτιος, ήταν υπόθεση πια της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Κύπρου και των Δικαστηρίων της Κυπριακής Δημοκρατίας, τα οποία επελήφθησαν ήδη του θέματος δια του τότε Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, αειμνήστου Αλέκου Μαρκίδη.
Ο μετέπειτα κατηγορηθείς, και πάλιν, π. Παγκράτιος είχε και έχει κάθε δικαίωμα να αποδείξει την αθωότητά του και αυτό οφείλει να το πράξει όποτε εκείνος κρίνει αναγκαίο.